

Ühepäevajutt Varstu vallast

Eesti Televisiooni Lõunakanali toimetus palus lähemalt tutvustada ühte Võrumaa valda. Soovitati Paganamaa kanti. Paganamaa, tundub, on vallast kuulsam. Sealt saab häid pilte värvirikkamal aastaajal. Valisime Varstu — valla keskuse.

Mõtted endisel lennuväljal

On kesknädal enne muna-pühi. Vaiksed ja inimtühjad tannumad. Pilk haarab Varstut. Mis ta on? Küla või alevik või linn?

Arhitektuuripildist paistab välja nõukogudeaegne hoolitsus oma rahva eest: mitmekor-ruselised elumajad, massiivsed tootmishooned, kõrge korstnaga katlamaja. Elu maal pidi pik-kade sammudega linnale lähemale astuma. Võrru siiski ikka sama palju, 35 km, ja Tallin-nasse 279.

Ei ole enam seda lennuvälja, kust startisid väetiselennukid. Aga noorte unistus äralennust on jäänud. Ei sobinud neile sovhoosihüved, ei kõlba praegune vaikelu.

Tühjus lautades, segadus peas ja kadedus hinges.

Seal Tallinnas on uus elu juba valmis: töökohad ja suured pal-gad. Keeleseadus ja inglise keel. Ja lennukid, mis viivad maail-ma. Tarbis ema, tarbis isa, tar-bivad lapsed...

Mis Varstus on?

Varstu Piimaühistu

Suurim töödandja. Kuusküm-mend töölisi 1600kroonise pal-gaga. Kaks lauta — Raudoja ja Roosa. Ligi kolmsada lüpsi-lehma, kes päevas kaks tonni piima annavad. Üks piimaauto, kolm veoautot, kaksiküm-mend traktorit, kolm kombaini, viis kasutamata objekti ja hulk vana-rauda. Riigivõlga 140 000.

Ongi kogu varandus, millest väärtuslikemad maa ja töö ise. Kas neljasajast töötust on kel-lelegi veel võimalust pakutud? Jah, on. Kolm päeva käis üks naine laudas. Ei ole harjunud. Ja ei tasunud ka. Palk ju väike.

Varstu Piimaühistu aasta-käive on 3 miljonit. 800 000 kogu valla eelarvest väiksem ja

2 miljonit viie töötajaga Eesti-Rootsi ühisfirmast suurem.

Varstu Kultuurikeskus

EKE Projekti konstrueeritud universaalhall. Meenub avapidu 1993. aastal ja rõõm, et veel viimasel hetkel sai valmis. Enne kraanide kinnikeeramist. Mis sellest, et laeta ja lavakonstrukt-sioonideta, plekk-eterniit-katu-sega. Universaalne, kuid mitte teatrietendusteks ja kontserti-deks.

Siin on avar raamatukogu, midagi pole laita.

Kaheksakümnele kultuuri-huvilisele jätkub tegevust ühe-teistkümmes ringis: koduloo-ring, liikumisrühmad, rahva-tantsurühmad ja lasteringid. Kaheksa ringijuhti tegutseb põhitöö kõrvalt. Juhataja abi-lised on kaks kunstilist juhti-kohakaaslast, maja hooldavad kaks koristajat ja majahoidja. Mõnikord toimub majas ka kut-selise teatri etendus. Kui aga põranda ja katuse vahele lõpuks ka soojustatud akustilise ripplae saab paigutada, siis on lootust pakutud laulu- või sõnaelamust kuulumismeelega tabada.

Varstu näitetrupp „Kõgõkogo”

Konkursside laureaat ja Saaremaal 22.–23. märtsil toi-munud kooli- e miniteatrite festi-vari *grand prix* omanik.

Teatrikriitik Margot Visnap kirjutab 27. märtsi Postimehes: „Kõgõkogo” kompositsioon eesti luulest „Aastaring” tões-tas, et vaimsus, loomingulisus ja teatraalne leidlikkus ei pruugi alati algust saada kultuurikül-lasest ja võimalusterohkest pea-linnast. Midagi ehedat ja ilusat võib sündida just seal, kust seda ei oska oodatagi.” Näitetrupi liikmed tahavad minna sinna, kus neilt midagi oodata teatak-se. Aga nende vaimuse alguse väike allikas jääb Varstusse: Lea Mändmets, kes ise mitte midagi öelda ei tahtnud.

Varstu Maanaiste Selts

Kuulub maailma naiste orga-nisatsiooni ja on vanem kui kul-tuurikeskus. Praegu on selts veel väike ega saa ülemaailmses ühenduses hääleõigust, kuid võib osaleda kõigil konverent-

sidel ja kongressidel. Kui esi-naine Marika Parv 1992. aastal Sangastest Euroopa maanaiste kongressilt tuli, oli algus suhte-teks tehtud. Tänaseks on seltsi liikmed käinud Taanis, Rootsis ja Saksamaal. Aga mitte see pole kõige tähtsam, kui palju keegi välismaal on käinud või palju külalisi Varstus vastu võe-takse. Eesmärk on muuta elu maal elamisväärses, kujunda-da maaelu stiili, anda üksteisele edasi oma oskused, teadmised, et ennast ja oma peret maal üle-val hoida. „Siin saab oma mure hetkeks ära unustada, saab su-helda, tegutseda. See annab ini-mesele palju juurde. Tagasi-hoidlik inimene saab siit jul-gust, saab end välja elada,” kõ-neleb seltsi liige.

„Me ei kindlusta kellelegi mingit tööd ega sissetulekut. Me tahame inimesi kodust välja tuua ja aidata nende aktiivsust tõsta,” ütleb Marika Parv.

Krabi kooli uusehitus

Ehitus, mille vajadust on le-hes mitu korda tõestatud. Siin saan teada, et valla eelarvest 73% kulutatakse Varstu vallas haridusele ja kultuurile.

Uude koolimajja tuleb 1. sep-tembril esimesse klassi üksteist, teistesse põhikooli klassidesse kokku 60 õpilast.

Koolihoone võtab oma ka-tuse alla Krabi raamatukogu, rahvamaja — seega valmib tei-ne kultuurikeskus.

Niisugune jutt

Sai kui ühepajatoit. Üks sõna siit, teine seal põgusate muljete põhjal. Aga hinge puudutav oli see Varstus käik. Tahaks, et inimesed oleksid üksteisele läh-emal, valmis toetama, hoidma. Kaitsma oma peret kõigi üle-minekuaja totruste ja mõistma-tuste eest. Tahan soovida julgust olla valdada liitmise vastu maal, kus iga küla tahab enda eest olla. Julgust öelda, mida tahad, tead, arvad ja tunned.

Eesti Televisioonis on 10. ap-rillil kell 19 Lõunakanali saates lugu Varstu vallast. Kaamera-silm jälgis mind huvitanud elu-pilte. Palju jäi nägemata. Me tuleme tagasi.

SILVI JANSONS